2025

Preventivní program školy

2025/2026

ZŠ A MŠ CHRÁŠŤANY, OKRES PRAHA-ZÁPAD

Č. J. 134/25 ZE DNE 29. 8. 2025

Obsah

1. Základní údaje o škole 2
1.1 Členové poradenského preventivního týmu 2
1.2 Adresa školy a charakteristika školy 2
2. Legislativní východiska 3
3. Priority preventivního programu školy 3
4. Analýza současného stavu a stanovení cílů PPŠ 4
4.1 Analýza současného stavu a evaluace 4
4.2 Stanovení cílů PPŠ 4
5. Skladba aktivit PP pro jednotlivé cílové skupiny 6
5.1 Pedagogové 6
5.2 Žáci 7
5.2.1 Nespecifická prevence 7
5.2.2 Specifická prevence 7
6. Prezentace systému primární prevence 9
7. Poradenství na škole 10
8. Krizový plán školy 10
9. Technické a materiální podmínky 10
10. Kontaktní místa 10
11. Preventivní program proti šikaně 11

1. Základní údaje o škole

1.1 Členové poradenského preventivního týmu

Ředitelka školy: Mgr. Jana Báčová, 777 253 557, reditelka@skola-chrastany.cz

Metodička prevence: Mgr. Karolína Rodriguez, 776 677 646, rodriguez.skolachr@seznam.cz

Zástupkyně ředitelky: Mgr. Běla Jansová, 737 105 509, jansova.skolachr@seznam.cz

Výchovná poradkyně: Mgr. Jana Báčová, 777 253 557, reditelka@skola-chrastany.cz

Externí speciální pedagožka: PhDr. Mgr. Petra Drálová DiS., dralova.skolachr@seznam.cz

Externí školní psycholožka: Zuzana Bobeková, bobekova@masjihozapad.cz

1.2 Adresa školy a charakteristika školy

ZŠ a MŠ Chrášťany, okres Praha-západ, U Školy 41, Chrášťany 252 19

odloučené pracoviště (5. – 7. ročník) Plzeňská 54, Chrášťany 252 19

ZŠ a MŠ Chrášťany je menší vesnická škola v obci Chrášťany, poblíž hlavního města Prahy, která byla založena už v 19. století. Je neúplnou základní školou, tj. výuka zatím probíhá na 1. a 2. stupni pouze do 7. ročníku. V každém ročníku je jedna třída. Součástí školy jsou tři oddělení MŠ. Škola není nijak specializovaná – umožňuje tedy vzdělávání všem dětem s ohledem na jejich individuální možnosti a schopnosti. Škola také integruje žáky s různými znevýhodněními, kteří jsou podle svých možností zapojeni do všech školních i mimoškolních aktivit. To, že školu navštěvují integrovaní žáci, je přínosem nejen pro ně, ale také pro školu a její pedagogy a ostatní žáky.

Výuka probíhá v 7 kmenových učebnách, škola navíc disponuje učebnou na hudební výchovu a anglický jazyk. V loňském roce byla poprvé započata výuka na odloučeném pracovišti 2. stupně, kde se nachází budoucí počítačová učebna a přírodopisná a chemická učebna. Také vznikla nová kuchyně a jídelna. V budově 1. stupně se nachází 3 oddělení školní družiny a knihovnička. V budově 2. stupně mají žáci k dispozici uzamykatelné skříňky a relaxační prostor na chodbě ke společnému posezení. V každé ze tříd je interaktivní tabule. Vybavení pomůckami je vyhovující, pravidelně je podle finančních možností školy doplňováno a obnovováno. Poblíž školy je rugbyové hřiště a sportovní hala, což škola využívá k výuce TV. Škola má bezbariérový přístup v budově 2. stupně.

Ve školním roce 2025/2026 je v 1. – 7. ročníku 143 žáci. Pedagogický sbor tvoří 12 učitelů z prvního a druhého stupně a 6 asistentek pedagoga. Ve družině pracují zaměstnanci z řad pedagogů a asistentů pedagoga. Škola má svou metodičku prevence, výchovnou poradkyni, externí školní psycholožku a spolupracuje se speciální psycholožkou.

Vzhledem k tomu, že škola se nachází v těsné blízkosti Prahy a města Rudná, vyplývají z toho různá pozitiva i negativa. Mezi pozitiva jistě patří možnost účastnit se kulturních a sportovních akcí v uvedených městech a možnost spolupracovat s tamními velkými školami. Pokud žáci chtějí z 5. ročníku přestoupit na jinou základní školu, která je úplnou, škola se snaží maximálně připravit žáka na přechod do nového prostředí

a spolupracovat s rodiči i budoucí školou. Mezi negativa můžeme počítat to, že obec se nachází v blízkém okolí průmyslových zón a městského silničního okruhu, poblíž nejsou výraznější přírodní plochy nebo parky. Možnost sportovního vyžití pro děti je hlavně na místním ragbyovém hřišti a ve sportovní hale. Žáci tedy často za sportovními aktivitami musí dojíždět.

Škola se snaží o to, aby poskytovala dětem nejen běžný standart vzdělání a výchovy, ale také něco navíc. Chceme, aby byla OPRAVDU RODINNOU ŠKOLOU, jak uvádí v názvu ŠVP. Využívá domácího prostředí školy, spolupráci s MŠ a všech výhod, které přináší výuka a výchova v menší vesnické škole. Chápe důležitost spolupráce s rodinami žáků. To, že se škola vydala správným směrem, potvrzuje stále vyšší zájem o ni, zvyšující se počet žáků a nová budova 2. stupně. Školu navštěvují děti rodičů, kteří chápou vizi školy a její názory, vyhovuje jim rodinnější systém a oceňují možnost individuálního přístupu. Velmi dobrá je také spolupráce s obecním úřadem.

2. Legislativní východiska

Strategie, koncepce, metodiky, MŠMT ČR (msmt.cz) platné k 1. 9. 2023

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže. Dokument MŠMT ČR č. j.: 21291/2010-28
- Metodický pokyn MŠMT k řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j.: MŠMT-21149/2016
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci postihu záškoláctví, č. j.:10 194/2002-14
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.
- Národní strategie primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2019-2027
- Národní protidrogová strategie 2019-2027
- Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023-2025
- Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016 až 2020
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j.: 14 423/99-22
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č. j.: 11 691/2004-24

3. Priority preventivního programu školy

Priority našeho preventivního programu vycházejí z toho, co považujeme za důležité pro vlastní výchovu žáků na naší škole. Chceme, aby žáci byli sebevědomí a zároveň uměli správně hodnotit sebe i své okolí. Snažíme se, aby se rozvíjelo jejich sebepoznání, aby znali kladné i záporné stránky své osobnosti. Důležitá je také jejich schopnost komunikace. Musí umět komunikovat nejen ve škole, ale i v běžném životě. Chtěli bychom, aby uměli odolat negativním, ale pro ně lákavým nabídkám, dokázali posoudit jejich nevhodnost a možné nebezpečí. Snažíme se, aby uměli pracovat s informacemi a posuzovat je. Učíme žáky zvládat stresové situace, hledat řešení problémů a konfliktů, umět se rozhodovat. Toto vše jistě

přispěje k tomu, že budou schopni nalézt správnou cestu ve svém dalším životě – školním i mimoškolním. Uvědomujeme si, že projevy rizikového chování lze vysledovat u stále mladších žáků. K mapování situace na naší škole využíváme cílené rozhovory, pozorování situace, spolupráci s rodinami, užší kontakt s žáky na školních i mimoškolních akcích, výtvarné a slohové práce žáků a další. Vzhledem k typu naší školy máme v době pobytu žáků ve škole přehled o všech jejich aktivitách. Na škole fungují dohledy, všichni zaměstnanci jsou s žáky v těsném kontaktu a to přispívá k vyšší účinnosti prevence.

4. Analýza současného stavu a stanovení cílů PPŠ

4.1 Analýza současného stavu a evaluace

Přestože jsme se na naší škole zatím jen sporadicky setkali s problémy z oblasti sociálně patologického chování, s šikanou apod., situaci nepodceňujeme a nepovažujeme ji za neměnnou. Pracujeme s žáky preventivně. Nechceme, aby vyrůstali v izolovaném prostředí menší školy, ale snažíme se, aby byli schopni adekvátně se vypořádat se vším novým na školách, do kterých mohou přestoupit, aby uměli správně reagovat v nových situacích, orientovat se v nových vztazích. Evaluaci s dětmi provádíme formou rozhovorů, besedami v kroužku. Snažíme se, aby žáci měli prostor pro vlastní vyjádření. Starší žáci jsou zapojeni do třídní samosprávy. Ve starších ročnících je žáky volen předseda – mluvčí třídy, který podle předem stanovených pravidel komunikuje s třídním učitelem i ředitelkou školy. Děti se tak seznamují zároveň i s pravidly demokracie, učí se různým možnostem komunikace (dohodnout se mezi sebou i s učitelem). Evaluaci provádíme nejen na základě rozhovorů a pozorování, ale o situaci na škole se dozvídáme také z rozboru dětských prací (slohových i výtvarných), ve kterých žáci často bezprostředně vyjadřují své pocity. Informace získáváme také z rozhovorů s rodiči a nepedagogickými pracovníky školy. Nezapomínáme také na možné problémy v oblasti mravní výchovy, možnost psychického nebo tělesného týrání dětí, pohlavního zneužívání. Jsme si vědomi toho, že je důležité tyto záležitosti řešit neodkladně a ve spolupráci s odborníky.

Vzhledem k velikosti a organizaci školy, k počtu personálu, jsme všichni denně v úzkém kontaktu mezi sebou i s dětmi. Doufáme, že toto může napomoci včasnému rozpoznání možného problému a tím i k jeho rychlému řešení. Jsme rádi, že se na naší škole nevyskytují závažnější přestupky ani problémy. Jsme si však vědomi toho, že tento stav nemusí být trvalý. Zvyšují se počty našich žáků a také již máme 2. stupeň, což s sebou přináší i nové druhy rizikového chování. Přestože našim žákům důvěřujeme, klademe důraz na prevenci a kontrolu. Pokud se i tak vyskytnou problémy, řešíme je ihned a při řešení spolupracujeme. Snažíme se s našimi žáky pracovat tak, aby si uvědomili možná rizika i v době, kterou tráví mimo školu.

4.2 Stanovení cílů PPŠ

Cíle našeho preventivního programu jsou v podstatě všechny jeho priority. Jejich splnění chceme dosáhnout pomocí níže uvedených prostředků.

Konkrétní prostředky k dosažení stanovených cílů:

a) Školní akce
b) Výchovné a vzdělávací projekty, tematické výukové bloky
c) Spolupráce s rodiči a veřejností
d) Mimoškolní činnosti

S tím, jak se zvyšuje počet starších žáků na naší škole, uvědomujeme si samozřejmě rozdílnost jejich vývoje ve všech oblastech oproti žákům prvního stupně. Snažíme se tedy cíleně s těmito žáky pracovat. Ve třídě je volena třídní samospráva, probíhají společné komunitní kruhy nebo třídnické hodiny, ve kterých třídní učitelka hovoří s žáky o jejich potřebách, problémech, úspěších, ale i požadavcích apod. Dochází tak k navození a udržování kontaktu mezi učitelem a žákem, zároveň vzniká i prostor pro podchycení, popřípadě řešení možných problémů. Pokud zjistíme nevhodné chování u kteréhokoliv žáka, volíme nejdříve rozhovor a poté se řídíme školním řádem a jím danými postupy a opatřeními.

Na začátku školního roku dochází k monitorování potřeb třídních učitelů a ostatních pedagogů pro jednotlivé ročníky v oblasti prevence. V tomto roce jsme stanovili jako prioritní pro naše žáky oblasti tabákových výrobků a vnímání vlastního těla, bezpečný pohyb v online prostoru, zkvalitnění klimatu v jednotlivých třídách, sebekontrolu a ochranu zdraví, důraz na spolupráci a vzájemnou ohleduplnost.

Na pravidelných setkáních pedagogů školy jsou plánovány akce zaměřené na specifickou i nespecifickou prevenci, na jejichž zajišťování se podílejí všichni pedagogové školy s tím, že koordinátorem všech aktivit je školní metodička prevence.

Cíl:	**Tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky**
Zdůvodnění cíle:	Zvýšené riziko v rámci vývojového období, požadavky a postřehy třídních učitelů.
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Snížení rizikového a závislostního chování, vytvoření a posílení zdravých návyků.

Cíl:	**Sebepřijetí a pozitivní vnímání svého těla**
Zdůvodnění cíle:	Zvýšené riziko v rámci vývojového období, požadavky a postřehy třídních učitelů.
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Sebepřijetí, osobní well-being, zdravý vztah k sobě samému a svému okolí, zkvalitnění klimatu třídy a školy a posílení vztahů mezi spolužáky 2. stupně.

Cíl:	**Bezpečný pohyb v online prostoru**
Zdůvodnění cíle:	Zvýšený pohyb dětí v online prostoru, požadavky a postřehy třídních učitelů.
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Zvýšení osobního online bezpečí, zkvalitnění klimatu třídy a školy, posílení vztahů mezi spolužáky.

Cíl:	**Zkvalitnění klimatu jednotlivých tříd**
Zdůvodnění cíle:	Rozvoj všestranné osobnosti žáků s respektováním sebe sama a ostatních zlepšuje klima třídy i celé školy.
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Zkvalitnění klimatu třídy a školy.

Cíl:	**Udržování pozitivních návyků a zdravých postojů k rizikovým jevům**
Zdůvodnění cíle:	Pravidelné pozorování třídních učitelů odhaluje problémy v prvopočátku a cílená prevence pomáhá předcházet rozvoji rizikových jevů.
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Zkvalitnění klimatu třídy a školy, zvýšení povědomí o rizikových jevech, avšak bez navádění.

5. Skladba aktivit PP pro jednotlivé cílové skupiny

5.1 Pedagogové

Pedagogický sbor školy je dostatečně aprobovaný. Naším cílem je, aby se každý pedagog během školního roku účastnil alespoň dvou akcí a rozšířil si vzdělání v oblasti podle jeho zájmu nebo potřeb školy. Snažíme se účastnit akcí akreditovaných MŠMT. Školní metodička prevence se účastní pravidelných setkání koordinátorů kraje a školení týkajících se problematiky v této oblasti. Informace mimo jiné čerpáme od OMP, na seminářích, z internetu, z odborné literatury, z médií a vnímáme potřebu orientovat se v legislativě.

Název programu	**Podpora pedagogů podle jimi zvoleného tématu**
Stručná charakteristika	Osobní a skupinové konzultace pro třídní učitele a ostatní pedagogy (s ředitelkou školy, metodičkou prevence nebo externí školní psycholožkou).
Termín konání	školní rok 2025/2026

Název programu	**Na síti, nebo v síti? (Společnost pro vzdělávání a mládež ČSVTS, z. s.)**
Stručná charakteristika	Seminář pro pedagogy o kyberšikaně a bezpečném chování na internetu.
Termín konání	školní rok 2025/2026

5.2 Žáci

5.2.1 Nespecifická prevence

Nespecifickou primární prevenci má ve své třídě na starosti třídní učitel, v rámci jednotlivých vyučovacích hodin realizuje uvedená témata. Využívá každé vhodné příležitosti včetně osobních rozhovorů s žáky. Učitelé dalších předmětů se věnují prevenci podle probíraných témat ve svých vyučovacích hodinách. Přehled všech třídních preventivních aktivit je zaznamenán třídním učitelem v jím zvoleném formátu v rámci třídního preventivního deníku.

Nadále chceme, aby prevence rizikového chování byla důležitou součástí výchovných i vzdělávacích aktivit na škole i při společných programech, pobytech a činnostech mimo školu. Při pobytových akcích využíváme bližšího kontaktu s žáky na rozhovory a společné aktivity, při kterých na ně můžeme vhodně působit. Na sportovních akcích podporujeme jejich zájem o pohyb, sport a zároveň o zdraví prospěšné návyky. Snažíme se, aby měli kladné vzory právě mezi sportovci, jednali a sportovali čestně. Na výletech je učíme ohleduplnosti, seznamujeme je s nevhodnými příklady vandalství. Chceme, aby vnímali sounáležitost a potřebu spolupráce. V rámci družiny jsou žákům nabízené kroužky, které je dále rozvíjí. V letošním roce se jedná o angličtinu pro 1. a 2. ročník, dramatický kroužek, kroužek Šikovné ruce, sportovní kroužek a základy programovaní ve Scratchi. Škola také doporučuje mimoškolní aktivity ve spolupráci s místními sportovními kluby, jako je např. ragby.

Název programu	**Třídnické hodiny, etické kruhy, třídní a školní well-being, předmětové rizikové chování a jevy.**
Stručná charakteristika	Vedení žáků ke schopnosti postavit se za sebe či spolužáky, ke spolupráci, k respektu k ostatním, ke zdravým osobním návykům, k sebepřijetí aj.
Termín konání	školní rok 2025/2026

Název programu	**Pravá blondýnka Jr. (Divadlo Hybernia)**
Stručná charakteristika	Muzikál Pravá blondýnka o dívce, která se rozhodne vzít změnit svůj osud. Stmelovací a kulturní akce pro 6. a 7. ročník (v obsazení sestra našeho žáka).
Termín konání	6. 11. 2025

5.2.2 Specifická prevence

Specifická minimální prevence probíhá na naší škole nejen v rámci externích programů, viz níže, ale také přímo ve vyučovacích hodinách. V prvouce, vlastivědě, tělesné výchově a dalších se zaměřujeme na dopravní výchovu. V prvouce, přírodovědě, přírodopisu a hlavně výchově ke zdraví se děti dozvědí o zdravých návycích, ochraně svého zdraví, zneužívání léků či návykových látkách. Problematika prevence rizikového chování je součástí výuky ve vlastivědě, dějepisu či zeměpisu (rasismus, xenofobie, vandalství). Žáci se učí

o svých právech a povinnostech. Celoročně se snažíme, aby se naši žáci dozvídali informace o zdravém životním stylu v rámci projektů Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol. V informatice a našem novém předmětu Digitální gramotnost se žáci dozvídají o možných rizicích v kyberprostoru a na sociálních sítích. V pravidelných intervalech zveme na školu policisty s různě cíleným programem. Tato akce je pravidelně prostřídávána návštěvou záchranné služby se sanitou, záchranáři naše žáky zaškolují v oblasti ochrany zdraví a první pomoci. Objednáváme tematická představení a přednášky cíleně zaměřené na specifickou prevenci, kterou osobně každý ročník potřebuje. Prioritou pro nás však i nadále zůstává posilování vzájemných kladných vztahů ve škole, ať už mezi pedagogy a žáky nebo spolužáky navzájem, spolupráce s rodinou, obcí, okolními školami a dalšími odborníky.

Název programu	**Típni to I. (Jules & Jim, z. ú.)**
Stručná charakteristika	Program podporuje jednotlivce i celý třídní kolektiv v nekuřáckém postoji a snaží se u již experimentujících či příležitostných kuřáků předejít pravidelnému užívání tabákových výrobků. A to prostřednictvím uvědomění si rizik prezentovaných primárně přes reálné příběhy kuřáků z Národní linky pro odvykání kouření, srovnávání rizik kouření cigaret a jiných tabákových výrobků, označením závislosti jako omezení svobody a vyvracením běžných mýtů souvisejících s kouřením.
Termín konání	25. 9. 2025

Název programu	**Zachránci životů (Didaktikon)**
Stručná charakteristika	Základy první pomoci, praktické dovednosti, důležitost ochrany vlastního zdraví, telefonní čísla a krizové situace.
Termín konání	6. 11. 2025

Název programu	**Prevence bodyshamingu (Moje tělo je moje)**
Stručná charakteristika	Během programu se otevírá téma respektu k vlastnímu i cizímu tělu, rozvíjí se socioemoční dovednosti, podporuje se kritické myšlení a učí žáky pečovat o své duševní zdraví.
Termín konání	leden/únor 2026

Název programu	**Bezpečný pes**
Stručná charakteristika	Konkrétní situace ze života, do kterých se může dítě spolu s cizím psem ve společnosti dostat, jak je řešit a co v těchto případech nejlépe dělat. Součástí programu jsou živí psy, se kterými se žáci na úvod seznámí.
Termín konání	školní rok 2025/2026

Název programu	**Besip (Policie ČR)**
Stručná charakteristika	Pravidla silničního provozu, bezpečné chování žáků v silničním a železničním provozu a veřejném prostoru.
Termín konání	školní rok 2025/2026

Název programu	**Bezpečnost on-line (Linkin Sphere)**
Stručná charakteristika	Program seznamuje žáky s nejčastějšími podvody na internetu a se zásadami bezpečného pohybu v kyberprostoru. Podporuje je v ochraně osobních dat a soukromí před internetovými útočníky.
Termín konání	školní rok 2025/2026

Název programu	**Preventivní program NePornu**
Stručná charakteristika	Ochrana žáků před nechtěnou expozicí explicitních materiálů a řešení případných následků takové situace.
Termín konání	školní rok 2025/2026

Název programu	**Nástrahy a pasti internetu (Společnost pro vzdělávání a mládež ČSVTS, z. s.)**
Stručná charakteristika	Interaktivní divadlo, při kterém se žáci zábavnou a interaktivní formou seznámí s riziky, která na ně číhají v kyberprostoru.
Termín konání	školní rok 2025/2026

6. Prezentace systému primární prevence

Rodiče a veřejnost se s plným zněním Preventivního programu školy ZŠ a MŠ Chrášťany mohou seznámit na internetových stránkách školy www.skola-chrastany.cz
K dispozici je PPŠ také u školního metodika prevence, zde je k dispozici také další dokumentace v oblasti primární prevence.

Na výše uvedených webových stránkách jsou rodiče průběžně informováni o průběhu a organizaci plánovaných akcí. Všechny informace získají také přímo od třídních učitelů. Základní informace získají rodiče na informačních nástěnkách školy. Školní metodička prevence má konzultační hodiny dle dohody.

7. Poradenství na škole

Vzhledem k tomu, že jsme menší škola, všechny vzniklé problémy se snažíme se žáky a jejich rodiči řešit ihned**.** Učitelé s rodiči průběžně hovoří nejen o jejich dětech, ale také o celkovém dění ve škole. Své názory mohou rodiče vyjádřit na pravidelných třídních schůzkách či osobních konzultacích. Postupně také zavádíme odborné přednášky z oblasti kyberprostoru a bezpečnosti na internetu pro rodiče i žáky.

Podle ohlasu rodičů je uvedená forma spolupráce dostačující. Rodiče jsou informováni o možnosti setkání se školním metodičkou prevence a mají kontaktní údaje. Informace získají také na internetových stránkách školy www.skola-chrastany.cz Rodiče mohou využívat také vhodnou literaturu ze školní pedagogické knihovny. Mají k dispozici seznam důležitých telefonních čísel.

8. Krizový plán školy

Škola má vypracován krizový plán. Vycházíme z toho, že základem úspěchu v této oblasti je spolupráce školy a rodiny. Je potřeba, aby rodiče byli informováni o našich postupech v případě řešení možných problémů, a aby se tohoto řešení aktivně účastnili. Základní postupy jsou uvedeny ve školním řádu, se kterým se rodiče seznamují na počátku každého školního roku, a který mají k dispozici na webových stránkách školy. Bod č. 3.2 školního řádu stanovuje postup při porušení zákazu nošení a konzumování návykových látek. Jakýkoliv problém na naší škole je řešen důsledně a neodkladně ve spolupráci s rodiči.

9. Technické a materiální podmínky

Technické a materiální podmínky na škole jsou dostačující. Pravidelně je rozšiřována pedagogická knihovna. Učitelé mají k dispozici interaktivní tabule, které využívají také k seznamování žáků s problematikou rizikového chování a aktivit. Ve škole je kabinet s knihami a s dalším materiálem týkajícím se problematiky prevence. U školní metodičky prevence mohou školní pracovníci i rodiče nalézt další materiály.

10. Kontaktní místa

Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje – Králův Dvůr
- adresa: Plzeňská 90, Králův Dvůr 267 01
- telefonní kontakt: +420 311 637 119, +420 731 417 213
- e-mail: kraluvdvur@pppsk.cz

Externí školní psycholožka – Zuzana Bobeková
- e-mail: bobekova@masjihozapad.cz

Policie ČR – obvodní oddělení Hostivice
- adresa: Litovická 783/20, Hostivice 253 01
- telefonní kontakt: +420 974 882 750, +420 602 306 452
- e-mail: krps.podatelna@policie.gov.cz

Oddělení sociálně-právní ochrany dětí Černošice (OSPOD)
- adresa: Karlštejnská 259, Černošice 252 28
- telefonní kontakt: +420 221 982 251
- e-mail: andrea.cinklova@mestocernosice.cz

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc FOD Klokánek (ZDVOP)
- adresa: Komenského 454, Hostivice 253 01
- telefonní kontakt: +420 724 667 698
- e-mail: klokanek.hostivice@fod.cz

11. Preventivní program proti šikaně

Snažíme se být opravdu rodinnou školou s vlídným a vstřícným prostředím, přesto se ani my a naši žáci nemůžeme vyhýbat tématu šikany.
ŠIKANA je sociálně patologický jev, který se rozšiřuje mezi stále mladší věkové skupiny žáků. Nelze tedy říci, že nás se tento problém netýká. Musíme si být vědomi důležitosti prevence. Neméně důležitá je také spolupráce mezi školou a rodinou a informovanost rodičů a žáků o problematice šikany na škole.

1. ŠKOLA A ŠIKANA

Škola se musí snažit vytvořit takové prostředí, ve kterém bude vznik šikany omezen. Důležité je zabývat se prevencí. Je nutné snažit se odhalit šikanu dříve, než se plně rozvine. Pokud se šikana na škole vyskytne, je nezbytné vhodnými prostředky zamezit jejímu dalšímu trvání, zároveň je potřeba problém řešit a vyřešit. Každý případ je specifický.

Šikana je každé chování splňující tyto znaky:

- je cílené proti jedinci nebo skupině (oběti)
- je opakované, dlouhodobé
- oběť se neumí bránit, dlouhodobě trpí
- chování vůči oběti přináší agresorovi prospěch nebo uspokojení
- záměrem agresora je oběť ohrozit, ponížit nebo zastrašit

Rozpoznání šikany

Rozpoznat, že se jedná o šikanu je obtížné i pro zkušeného pedagoga. Rozhodující je subjektivní vnímání agresora a oběti. Na straně oběti rostoucí utrpení, na straně agresora prospěch, uspokojení a potěšení.

Šikanou není jednorázová rvačka, nevhodný vtip nebo konflikt. Šikanou není ani vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor.

Iniciátor šikany bývá sociálně velmi zdatný, často spolupracuje s pedagogem, vychází mu vstříc, je ochotný, bývá považován za nejlepšího z žáků. Učitel se nesmí nechat zmást, nechat se oklamat bezvadným chováním, nesmí vyloučit předem tyto žáky jako pachatele.

Iniciátor šikany často pochází z dobře situované rodiny, která se zdá na první pohled plně funkční.

Je třeba naučit se vyhledávat projevy a signály, pochopit život ve skupině, protože ve škole bývá šikana právě problémem skupiny- třídy.

Základní formy šikany

Na škole se můžeme setkat se šikanou fyzickou a psychickou Někdy se stává, že se po celou dobu nemusí vyskytnout podoba fyzické agrese, ale přesto se jedná o pokročilou podobu šikanování.

Přímé znaky šikany

- posměšky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka – žák toto těžko snáší, trpí tím
- jednostranné vyžadování peněžních nebo věcných darů (spojené s pohrůžkami, odpírání kamarádství…)
- honění, strkání, rány a kopání – fyzická agrese
- rvačky s výrazným nepoměrem sil, jedna strana nemá zájem – snaží se uniknout
- poškozování věcí
- vyvíjení nátlaku k vykonávání nemorálních až trestných činů

Nepřímé znaky šikany

- žák se zdržuje stranou od ostatních, nemá kamarády
- přestávky tráví v blízkosti učitelů
- jeho prospěch se nevysvětlitelně zhoršuje, nesoustředí se na učení
- má-li oběť promluvit před třídou, je nejistá
- při týmových sportech bývá žák volen mezi posledními
- nechce mluvit o sobě, vyjádřit své názory a pocity
- má často poškozené, rozházené věci, často se mu věci „záhadně“ ztrácí
- má odřeniny, modřiny

V případě přímých znaků šikany je třeba problém a situaci neprodleně řešit. V případě nepřímých znaků musí učitel zvýšit pozornost, sledovat žáka nebo celou skupinu, nepodceňovat situaci, zjišťovat veškeré možné informace.

Nikdo nesmí:

1) Odmítat názor, že v té či oné třídě se šikana nemůže objevit. Naopak šikana se může objevit v každé třídě, v každé škole.

2) Žádné dítě není před šikanou automaticky chráněno tím, že je vyspělé, inteligentní, umí si poradit.

3) Nepodceňovat nebezpečí šikany, nebagatelizovat tento problém, netvrdit dítěti, že to bylo vždy, že musí něco vydržet. To je naprosto nesprávný přístup.

2. ŽÁCI A PROBLÉM ŠIKANY

V případě, že dítěti ve škole někdo ze spolužáků ubližuje, ubližuje opakovaně nejen jemu, ale i dalším spolužákům, dítě se nemůže bránit, je zastrašováno, ostatní jsou nuceni, aby se s ním nebavili…, vyskytne-li se jakákoliv forma šikany, naši žáci musí být seznámeni s tím, že: **Nikdo nemá právo jim ubližovat**. Pokud mají strach se někomu svěřit, obrátit se na dospělé, je jim vyhrožováno, jsou zastrašováni a neučiní tak – situace se ještě více zhoršuje. Naši žáci musí vědět, že každý učitel na škole, každý zaměstnanec je tu proto, aby jim se vším pomohl. Děti se mohou obrátit na každého, komu důvěřují nejen ve škole, ale i na rodiče, příbuzné. Řešit tyto problémy bez pomoci nelze, dochází k jejich zhoršování. Dítě není

šikanováno, protože je špatné, že by si to nějak zasloužilo. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi spolužáky, v kterých převládá bezohlednost a násilí.

NA KOHO SE OBRÁTIT (telefonní čísla budou vždy žákům veřejně přístupná):
- učitelé na škole, rodiče, příbuzní
- Linka bezpečí 115 111
- Bílý kruh bezpečí +420 257 317 110

3. PREVENCE ŠIKANY:

1) Pravidelnými pondělními a pátečními ranními kruhy (rozhovory s žáky před zahájením vyučování).

2) Využíváme neformálních příležitostí na výletech a exkurzích k rozhovorům s žáky, pozorování vztahů mezi žáky.

3) Zjišťujeme situace na škole dotazníkovou formou, přiměřenou věku. (U mladších žáků obrázek na téma - Já a kamarádi, U nás ve škole apod.)

4) Připravujeme žáky na možné setkání se šikanou při přechodu na jinou školu. Učíme je, jak se zachovat.

5) Posilujeme komunikaci mezi žákem a učitelem, vytváříme ovzduší důvěry mezi žákem a pedagogem.

6) Posilujeme kladné vztahy mezi žáky (společné činnosti, skupinová práce, výlety, hry…).

7) Informujeme žáky o problému, podáváme informace, kde mají hledat pomoc, na koho se mohou obrátit.

8) Vedeme děti k zdravé sebedůvěře, sebevědomí a odpovědnosti za své chování.

9) Učíme žáky znát svá práva a zároveň povinnosti.

10) Učitel podporuje mimoškolní aktivity dětí, má o nich přehled, zajímá se o ně.

11) Využíváme společné budovy s MŠ – žáci se učí ohleduplnému chování k malým dětem, učí se zároveň respektovat potřeby mladších a slabších.

12) Uskutečňujeme společné akce a popř. výlety s MŠ.

13) Vhodně zvolenými formami výuky podporujeme zapojení všech žáků do činností ve škole.

14) Provádíme dohledy o přestávkách, máme přehled o pohybu dětí po škole.

4. PREVENCE ŠIKANY A UČITELÉ

Učitelé na škole budou uskutečňovat výše uvedené body, budou dále rozšiřovat možnosti prevence šikany na škole. Na škole bude pro učitele dostupná literatura o této problematice. V rámci dalšího vzdělávání se budou pedagogičtí pracovníci vzdělávat v dané oblasti. Samozřejmě si nikdo z nás nepřeje, aby se na naší škole šikana vyskytla. Přesto však je třeba, aby každý kdo je na problému zainteresovaný, uměl správně postupovat. Učitelé i

žáci se musí mít na koho obrátit, také rodina musí mít přehled o postupu vyšetřování, zjednání nápravy.

Pokud je učitel svědkem šikany, je třeba jednat rázně a neodkladně:

- oddělit oběť od agresora
- zajistit třídu za pomoci ostatních pedagogů – zabránit domluvě agresorů
- podporovat oběť, podle potřeby jí pomoci, zajistit pobyt mimo třídu
- informovat vedení školy (společně podniknout další kroky)
- informovat rodiče
- zahájit vlastní vyšetřování (nutnost přesného vedení dokumentace)

Pokud **dítě samo ohlásí** případ, je třeba ho neodkladně vyslechnout, pochválit za zvolený postup, ocenit jeho odvahu. Musíme ho přesvědčit o naší ochotě pomoci. Pokud si nejsme jisti, jestli se jedná o šikanu, poradíme se s kolegy, vedením školy - dříve než začneme vlastní vyšetřování. Třídní učitel by měl být účastníkem vyšetřování, ne však jeho hlavním vyšetřovatelem. Každý učitel má možnost obrátit se na specializovaná pracoviště, která se zabývají těmito problémy - krizová centra, PPP, SPC…, základní informace lze nalézt také na webových stránkách.

5. RODIČE A ŠIKANA

Rodiče budou seznámeni s plánem prevence proti šikaně na naší škole. Je nutné vědět, že šikanované děti se nachází v krajní nouzi. Nutně potřebují pomoc rodičů, ale zároveň si o ni často samy nedokážou říci ani v rodině, kde jsou vztahy naprosto v pořádku. Dítě má pocit, že žaluje, bojí se pomsty. Často mohou přijímat své šikanování jako normální, tají důsledky šikany. Je nutné, aby rodiče byli všímaví, v případě podezření se snažili hledat a pojmenovat, co dítě trápí.

Rodiče by neměli přehlédnout:
- za dítětem nedochází žádní spolužáci, zdá se, že nemá kamarády
- nemluví o škole, je posmutnělé, zaražené, depresivní
- špatně usíná, trpí poruchami spánku, má hrůzostrašné sny
- zhoršuje se jeho prospěch, je nesoustředěné a bez zájmu
- při odchodu do školy ho často bolívá hlava, břicho
- chodí ze školy nebo do školy různými oklikami
- mívá často poničené oblečení, poškozené pomůcky, ztrácí je
- chybí mu kapesné, požaduje další
- má po příchodu ze školy hlad, i když má svačinu a zajištěný oběd
- nedokáže uspokojivě vysvětlit svoje zranění
- vyhrožuje sebevraždou, pokusí se o ni

Rodiče informují školu o svých podezřeních a zjištěních.
Rodiče budou informováni o průběhu vyšetřování šikany na škole.
Rodiče oběti nebo agresora musí být o šikaně informováni.
Rodiče mají mít možnost domluvit se na vyhledání odborníka.

ZÁKLADNÍM ÚKOLEM ŠKOLY JE PREVENCE. Je třeba, aby učitel uměl naslouchat dětem i rodičům.

Vypracovala Mgr. Karolína Rodriguez, školní metodička prevence